

Nr 91.

Av herr **Bergman m. fl.**, om anslag till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter m. m.

Av statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (femte huvudtiteln, punkt 54, sid. 97 ff.) framgår, att uppsiktsmyndigheten över alkoholistvården, socialstyrelsen, uppskattar behovet av nya vårdplatser å alkoholistanstalter under de närmaste två åren till 250 och för budgetåret 1937/1938 hemställer om äskande av 375.000 kronor, motsvarande halva beloppet av utgående statsbidrag för anordnande av nämnda antal vårdplatser. Statsrådet och chefen för socialdepartementet inskränker sig emellertid till att begära 100.000 kronor å reservationsanslaget till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter.

Vid årsskiftet 1936/1937 var beläggningssituationen å alkoholistanstalterna såsom framgår av följande tablå:

	Antal vårdplatser	Antal in-skrivna	Över-beläggning av inskrivna	Antal när-varande	Över-beläggning av när-varande	Lediga platser
<i>1/1 1937.</i>						
Venn garn	125	242	117	141	16	—
Svartsjö och Landskrona	160	176	16	149	—	11
Fem erkända anstalter för män	315	471	156	327	12	—
En erkänd anstalt för kvinnor	21	13	—	8	—	13
Tre enskilda anstalter ...	126	132	6	127	10	9
Samtliga anstalter	747	1,034	295	752	38	33
Därav öppna allmänna anstalter för män ...	440	713	273	468	28	—
<i>1/1 1936.</i>						
Samtliga anstalter	639	893	259	672	43	10
Därav öppna allmänna anstalter för män	433	681	248	468	35	—

Härav framgår, att antalet inskrivna å de allmänna och statsunderstödda enskilda alkoholistanstalterna vid innevarande års ingång uppgick till icke mindre än 1.034. Motsvarande antal var de fem senaste årsskiftena följande:

	1/1 1933	1 1 1934	1/1 1935	1/1 1936	1/1 1937
Antalet inskrivna å alkoholistanstalterna	507	625	711	893	1,034

Den organiserade alkoholistvården befinner sig som synes i en mycket kraftig utveckling i vårt land, vilket åskådliggöres av att antalet på en gång inskrivna alkoholister fördubblats på fyra år. Det klientel, som alkoholanstalterna mottaga, utgör numera en betydande andel av hela det klientel, som måste omhändertagas av samhället på grund av asocialitet i en eller annan form.

Av tablån framgår, att antalet inskrivna är avsevärt större än antalet till förfogande stående vårdplatser. Att så kan vara fallet, beror därpå att en del av de intagna å alkoholanstalterna i allmänhet befinner sig utom anstalterna, såsom i hemmet å försökspermission, å sjukhus o. d. Antalet vårdplatser är för närvarande 747, medan antalet närvarande å anstalterna i början av år 1937 var 752. Trots försökspermissioner i osedvanligt stor omfattning äro anstalterna sålunda överbelagda. Detta gäller särskilt i fråga om den viktigaste kategorien, nämligen de allmänna, öppna anstalterna för män, vilka disponera 440 vårdplatser, medan antalet närvarande vid årsskiftet var 468, d. v. s. överbeläggning med 28. Några reservplatser för att mottaga exempelvis försöksmitterade, som misslyckats, finnas sålunda icke, utan i händelse av dylika ofrånkomliga bakslag måste överbeläggningen stiga ytterligare. Till följd härav äro dessa anstalter sedan en tid tillbaka nödsakade att avvisa vårdbehövande. Detta förhållande måste uppenbarligen vara ägnat att försvåra nykterhetsnämndernas alkoholistvårdande verksamhet i allmänhet, i första hand behandlingen av det klientel, som tarvar vård å anstalt, men därjämte även den viktiga förebyggande verksamheten samt eftervården av försöksmitterade och villkorligt utskrivna. Vårdplatsbristen inom den organiserade alkoholistvården har sålunda nu blivit så trängande, att den utövar en hämmande inverkan på det individuella alkoholistvårdsarbetet i dess helhet.

Om bristen på vårdplatser icke häves på annat sätt, måste det tydligen ankomma på staten — såsom den i första hand ansvarige för att tillämpningen av alkoholistvårdslagstiftningen skall kunna upprätthållas — att själv anordna erforderliga antal vårdplatser. Från olika synpunkter är det att förordra, att anstalter för vård av icke kvalificerade alkoholister drivas av andra än staten själv; bland annat är detta från statsekonomisk synpunkt betydligt fördelaktigare för staten med avseende å kostnaderna för såväl anordnandet som driften. Icke minst av statsekonomiska skäl är det därför av vikt, att erforderliga medel stå till förfogande för att stimulera lämpliga institutioner att anordna och driva alkoholanstalter.

För närvarande hava tre olika institutioner under överbäggande att upprätta nya alkoholanstalter å tillhoppa omkring 100 vårdplatser, givetvis endast un-

der förutsättning, att de komma i åtnjutande av statsbidrag härför enligt gällande författningar. En i verksamhet varande erkänd anstalt har vidare för avsikt att, under enahanda förutsättning, göra en utvidgning med omkring 20 vårdplatser. Statsbidrag enligt gällande bestämmelser för anordnande av 120 vårdplatser uppgår till 180.000 à 240.000 kronor, beroende på om vårdplatserna äro inrymda i gamla eller nybyggda byggnader. Med hänsyn till den förhandenvarande situationen skulle det tydligen vara mycket beklagligt, om de enskilda institutioner, som äro redebogna att medverka till att åstadkomma en lättnad i den rådande platsbristen, måste avvisas på grund av att statsanslaget för ändamålet vore otillräckligt. Såsom ovan påpekats skulle en dylik anslagspolitik i själva verket leda till att staten själv finge ombesörja, att det behöfliga antalet vårdplatser komme till stånd, vilket på intet sätt vore gynnsamt från statsekonomisk synpunkt.

Stegringen av alkoholistanstalernas beläggning är bland annat en följd av nykterhetsnämndernas ökade förmåga att fullgöra sina lagenliga uppgifter enligt alkoholistvårdslagstiftningen, vilken i sin tur i väsentlig mån beror på den statliga understöds- och upplysningsverksamheten bland dessa nämnder. Kungl. Maj:t föreslår för budgetåret 1937—1938 en höjning av anslaget till sistnämnda verksamhet, vilket förslag är att hälsa med stor tillfredsställelse, enär alltjämt många nykterhetsnämnder stå främmande för sina ifrågavarande uppgifter.¹ I betraktande härav framstår det emellertid såsom föga följdriktigt, att staten underlåter att på ett betryggande sätt sörja för att behovet av vårdplatser å alkoholistanstalerna blir tillgodosett. Såsom ovan antytts är det nämligen ägnat att verka nedbrytande på nykterhetsnämndernas alkoholistvårdande verksamhet, om de av platsbristen på anstalterna äro nödsakade att avstå från att ingripa mot farliga eller på annat sätt socialt skadliga alkoholmissbrukare. Bristande tillgodoseende från statens sida av platsbehovet motverkar sålunda syftet med statens anslag till nykterhetsnämndernas verksamhet.

Anslaget till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter har reservationsanslags karaktär. I samma mån som en del av anslaget icke tages i anspråk under ett budgetår, minskas därför behovet av anslag för ett senare år. Beaktande av denna synpunkt leder till att det under en tid, då statsinkomsterna — icke minst rusdrycksmedlen — flöda rikligt, kan vara skäl att hålla anslaget i överkant, för att detsamma under en mindre gynnsam konjunktur skall i motsvarande mån kunna hållas i underkant.

För närvarande stå omkring 13.000 kronor odisponerade av 1936/1937 års

¹ I förbigående må anmärkas att den för vissa nykterhetsfrämjande ändamål (bl. a. nykterhetsnämndernas verksamhet) avsedda, numera mycket nedskurna rusdrycksmedelsfonden under budgetåret 1935—36 i själva verket gått miste om ett avsevärt belopp som egentligen borde tillförts fonden som kapitalökning, men som istället tillfördes statsregleringen, enär man vid beräkningen av vad som borde tillföras fonden utgått från det i riksstaten beräknade i st. f. det faktiska överskottet utöver de anvisade anslagen.

anslag (inklusive reservationer från tidigare år). För att möjliggöra tillkomsten av de redan nu planerade nya vårdplatserna skulle såsom ovan framhållits erfordras 180.000 à 240.000 kronor. Med hänsyn härtill och med beaktande av nyss anförda synpunkt synes behovet av anslag till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter för budgetåret 1937/1938 icke kunna uppskattas till lägre belopp än 250.000 kronor.

Av redogörelsen under ifrågasvarande punkt av statsverkspropositionen framgår, att socialstyrelsen ifrågasatt vissa ändringar rörande bestämmelserna för förevarande statsbidrag, innebärande bland annat dels höjningar av bidragsbeloppet per vårdplats och dels att bidrag skulle kunna utgå icke blott till erkända alkoholistanstalter utan även till enskilda sådana. Så länge det icke föreligger svårigheter att få lämpliga institutioner intresserade för att ägna sig åt denna vårdverksamhet torde det icke vara nödvändigt att göra ändringar i förstnämnda hänseende. Av vad ovan sagts framgår att sådana svårigheter icke göra sig gällande för närvarande. En av de ovan omnämnda institutionerna torde emellertid icke vara villig att driva den planerade anstalten i annan form än såsom enskild anstalt. Då även tillkomsten av en sådan anstalt är ägnad att minska platsbristen på de allmänna anstalterna, synes det vara tillrådligt, att socialstyrelsens förslag upptages så till vida, att statsbidrag till anordnande må kunna utgå även till enskilda anstalter.

Med stöd av det anförda hemställes efter tillstyrkan av riksdagens nykterhetsgrupp,

att riksdagen måtte

till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 250.000 kronor,

medgiva sådan ändring i bestämmelserna rörande anslaget, att bidrag ur detsamma må kunna utgå jämväl till enskilda alkoholistanstalter

samt, i anslutning härtill, giva anslaget ändrad benämning, förslagsvis antingen Bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter m. m. eller ock Bidrag till anordnande av erkända och enskilda alkoholistanstalter.

Stockholm den 21 januari 1937.

J. Bergman.

Joh. Larsson.

John Björck.